הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

סדר

הנהגות
בית הכנסת

מכל השנה

דקהל קדוש אמשטרדם יע"א

אשר גבלו הראשונים להן ולשארה

במצות אלופים קצינים

פרנסים וגבאי צדקה יצ"ו

באמשטרדם

בבית ובדפוס

כהר"ר יעקב פרופס כ"ץ יצ"ו ·

בשנת תקל"ו לפ"ק

הקדמה

מאחר אלופים קצינים פרנסים וגבאי צדקה דקהלתינו יצ"ו · האבן גיזעהן דען אום סדר וועלכה זיך אירי יום ויום אתגבר והולך איז · תוך קהלתינו יע"א · בפרט בבית הכנסת הקדושה · דש איינר זאגט · אן זאגט דש ניט · דער אנדרר זאגט אן זאגט עש יוא · וויא אויך אבוים איבר דיא קדישים דיספוטיהרן · וואו דורך אופטרט בבול התפלה פֿר אורזאכט · אויך איינר דען אנדרן קדיש בגזילה נעאט · זוא האבין האלופים פרנסים יג"ג יצ"ו אחרט ואזן דרוקן · דיזוש ביכלין גנענט הנהגת בית הכנסת · דש איטלכר בעל בית זאל קענין איינש בייא זיך · אודר אין זיין שטאט האבין · אונ' ניט בדארפֿן צו פֿראגין · זוא וואול איין גמיינר אן · אלש אויך איין לאדן · וויא איר זיך אלי צייט האבין נוהג געווען אין אונזרי שולין · איט אליש וואו נר איין פֿפול אן איז · אודר וואש איין אנהג אקדאוניש איז כאן געווען · כדי אונזר אנהג ניט זאל קענין פֿר ענדרט ווערין · הן וויסן צו זאגין · ווען אן לאנבֿת · אודר אל ארך אפֿים · אודר וואש פֿר הפטרה אן זאגט · אויך אלי דינים . אנהגים דורך עש גנצי יאר וויסן צו זאגין · דש עפילו תנוקות של בית רבן

הקדמה

זאלין וויסן וואס אן זיך אין דער שול זאל נוהג זיין · אונ' קיינס בראכֿן צו פֿראגין · פֿיל ווינגר צו דיספוטירן דאס מיבר · וידבר. שלום איש אל רעהו · ויקיים בנו הכתוב וואלה הערץ רעה · ושלום יהיה לנו ולכל ישראל · אמן

סדר הנהגת בית הכנסת כאשר נוהגים פה קהלתינו ק"ק אמשטרדם יע"א

[א] ואן אן תהילים זאגט פֿר אדון עולם אונ' פֿין אאן פֿירן

בהשכמה בשחרית · היבט אן אלי אמלט תהילים אן חצי שעה פֿר אדון עולם · ובר"ח וביימים שאין אומרים תחנון · מיז אן מנגן אדון עולם · אל זונסט אן דיא וואכֿין זאגט אן אדון עולם הויך ווען קיין בר מנן מיז · חוץ שבת ויום טוב וחול המועד · מיז אן מנגן אדון עולם ווען טון ח"ו בר מנן מער ה' יצילנו : ובאם איין חתונה מיז אוז אן מאן פֿירן זאגן גשעהן קודם ברוך שאמר · אול רם קלייני טירלי פֿון ב"ת אוז אופֿן זיין · אול דער שמש אוז רופֿן איין טול צו אמן · ווען דיא חתונה בבית הכנסת הגדולה מיז :

[ב] מיא אן פסוקי דזמרה אונ' הכל יודוך זאגט

פסוקי דזמרה ווערט הויך גזאגט · פסוק אום פסוק · ווען ב' חזנים בבית הכנסת זיין · מיום הראשון של חול המועד פסח · ביז דען ערשטן טאג סליחות · אל הכל יודוך בגינט אן מנגן צו זיין הויך אם שבת הגדול · ביז דען ערשטן טאג סליחות :

[ג] לג בעומר וחמשה עשר זאגט אן קיין תחנון

חמשה עשר ולג בעומר · זאגט מן קיין תחנון בשחרית · אבר במנחה דר פֿאר אונ׳ במנחה דר נאך · זאגט מן יא תחנון · זא אך צדקתך במנחה בשבת :

[ד] מאל אן זיך נוהג איז **תענית צבור** · אונ׳ איין קוואטרן אוז דש קינד ברענגן פֿר **שיר היחוד** אין **בית הכנסת**

אן תענית צבור זאגט מן אל ארך אפים · אונ׳ שומר ישראל · אונ׳ יהי רצון · ווען שון ניט אזאגט אודר דארטאג איז · אבר ווען איין ברית מילה ווער · זאגט מן נו במנחה שומר ישראל איין מן פעסט מארגנס ניט גזאגט האט : ווען איין ברית מילה איז · אוז דיא קוואטרן איס דעם קינד דא זיין · זא בלייבט אז שיר היחוד אויט איז · אודר ווערט אין גזינגט א׳ פונט וואקס קנס לצדקה :

[ה] דאס זייט מן **תהלים** זאגט **בבית הכנסת**

חול המועד של פסח · היבט מן תהילים אן אום הלבר זעקט · ביז חול המועד של סוכות · דען היבט מן תהילים אן אם זעקט אויער · אונ׳ דאס בלייבט זא לאנג · ביז מן אדון עולם אן היבן קאן ווען טאג איז · אם שבת ויום טוב היבט מן תהילים אן קודם ברוך שאמר · חוץ ראש השנה · ויום כיפור · והושענא רבה · היבט מן תהלים אן קודם אדון עולם · אונ׳ ווען מן קיין תחנון זאגט דען זאגט מן דען מזמור של יום · אבר ניט שיר מזמור לאסף · חוץ פורים וט׳ באב במנחה זאגט מן יא מזמור לאסף · אונ׳ דיא זעלביגי וואך אז יום כפור אין געפֿאלט · זאגט מן דיא זעלביגי וואך גאר קיין תהילים · אל קיין שיר היחוד · וויל מן עט יום כיפור צו אובנט גאנץ אויש זאגט :

[ו] מען איין **אבל** מאג **למנצח** זאגן אונ׳ ווען מן קיין **למנצח** זאגט

למנצח זאגט איין אבל ווען קיין יאר צייט בבית הכנסת איז : אפילו בימים שאין אומרים תחנון · דהיינו בימי

הנהגת בית הכנסת

בימי ניסן און פֿון יום כיפור ביז ראש חדש חשון שאין אומרים תחנון · ומראש חדש סיון עד ערב יום טוב של שבועות · ולג בעומר · וחמשה עשר · אזוי אויך אבל יוא למנצח זאגן : אבר פורים ושושן פורים · ושני ימים של פורים קטן · וביום שיש חתונה בבית הכנסת · ואסרו חג של רגלים ושל יום כיפור · וערב יום טוב של רגלים · דען זאגט אן קיין למנצח · זוא דארף אויך אבל אך ניט זאגן ובא לציון : ובערב ראש השנה זאגט אן יוא למנצח · דארף עס אויך אבל ניט זאגן · אול איין יאהר לייט יוא · אול איין מוהל איז אלו לייט דוחה אן איין יאהר לייט ומכל שכן אבילים :

[ז] יען אן אל ארך אפים זאגט אודר ניט

פורים ושושן פורים · ושני ימים של פורים קטן וערב פסח זאגט אן ניט אל ארך אפים · אבר אן ט' באב וערב יום טוב ואסרו חג · וערב ראש השנה · זאגט אן יוא אל ארך אפים · ערב פסח וח"ה פסח ועי"כ זאגט אן קיין מזמור לתודה :

[ח] יען אן תפלת המנחה בגינט כל השנה

תפלת המנחה בחול · היבט אן אלו אמאלט אן · אז וויא אן פֿרייטג נאכֿט האט אן גיהובן · חוץ אן זואר ווען אן פֿרייטג נאכֿט מוס זיבן מויער אן היבט · זוא היבט אן דאך אן דר וואולין ניט שפעטיר אן תפלת המנחה אלז מוס האלבר זיבן · וכן בערב יום טוב היבט אן גם כן תפלת המנחה אן כמו בערב שבת :

[ט] וויאן אן זיך נוהג איז איט ויחל יען אן גוזר תענית איז

על כל צרה שלא תבא · ווען אן גוזר תענית איז · ביום שני וחמישי · לייאנט אן ניט ויחל · רק דיא פרשה של אותו שבוע · ולמנחה לייאנט אן ויחל · אבר ווען אן גוזר תענית איז · ניט ביום קריאת התורה · לייאנט אן בשחרית ג"כ ויחל :

[י] יען אן מקבל שבת איז אונ' ליל שבת · מערבית זאגט

ווען

ווען י"ט גיפֿאלט אן ערב שבת אי״ז אן נאך מקבל שבת · חוץ אן ערב יום כיפור שחל להיות בערב שבת · אי״ז אן ניט מקבל שבת גם זאגט אן מעריבית · אפילו ברגל שחל להיות בשבת:

[יא] ווען אן ערב שבת · חנוכה ליכט צינט בבה"כ · גם · מוצאי שבת דיא מגילה לייאנט

חנוכה אם ערב שבת · צינט דר חזן דיא חנוכה ליכט נאך אשרי · קודם שמונה עשרה · אול מוצאי שבת · צינט דר חזן חנוכה ליכט · קודם ויתן לך · אול מיט לכר ב"ב בביתו · צינט אן קודם הבדלה : וויא אויך ווען פורים אם זונטאג גפֿאלט · לייאנט אן מוצאי שבת ערשט דיא מגילה · אי״ז אן הבדלה אכט · אול לאחר שמנה עשרה קודם בקרא מגילה · זאגט אן קדיש שלם · אול לאחר קריאת המגילה וברכותיה · זאגט אן ויהי נועם · ואתה קדוש · ויתן לך · ומבדילין על הכוס :

[יב] פסח שחל להיות בשבת

ווען דער ערשטר טאג של פסח גיפֿאלט אן שבת · היבט דר חזן אן ויכלו · אול זאגט קיין מגן אבות · אול אן אכט קיין קידוש אין טול דיא ערשטי נעכט של פסח :

[יג] ווען אן קיין במה מדליקין זאגט

יום טוב · או ערב יום טוב · דז אן ערב שבת גפֿאלט · זאגט אן קיין במה מדליקין ניט · וכן שבת חול המועד · זאגט אן אך קיין במה מדליקין :

[יד] וויא אן ספירת עומר אין דר שול זאגט

ספירת העומר · זאגט אן אן פֿרייטאג צו נאכט · אוג אן יו"ט נאך קידוש קודם עלינו · ווען עס בין השמשות איז · אול אם מוצאי שבת · קודם הבדלה · אול ווען אחרון של פסח גפֿאלט אן מוצאי שבת · זאגט אן דיא ספירה · קודם קידוש ;

הנהגת בית הכנסת

[טו] ווען אן שבת בשחרית אן היבט בבית הכנסת

שבת צו מארגנט· היבט אן ארון עולם אן צו זינגן אייער·
וכן אם יום טוב· דהיינו פון שבת פרשת שקלים אן·
ביז שבת פרשת נח· אול׳ דען היבט אן ארון עולם אן אום הזכר
אלס· ביז שבת פרשת שקלים :

[טז] ווען אן צווייאר יוצרות צו זאגן האט וויל אן זיך נוהג זיין

ווען איין ברית מילה · אן שבת ראש חדש · אודר אן שבת
חנוכה· אודר שבת בראשית אודר שבת ח"ה של סוכות
איז· זאגט אן ניט מער אז דען אופן פון ברית מילה· אבר שבת ח"ה
של פסח זאגט אן גאר ניקס פון ברית מילה · אבר ווען איין ברית
מילה· אן שבת נחמו · אודר שבת שובה איז· זאגט אן ניט מער אלז
דען זולת פון ברית מילה׳ אול׳ אן זאגט אלהיכם פון ברית מילה׳ אויך
מיט דיא אנדרי אלהיכם: דיא אלהיכם פון שבת שובה זאגט אן ניט:

[יז] פרשת שקלים ור"ח · או פרשת החדש
ור"ח· שבת ר"ח וחנוכה

ווען ראש חדש געפאלט אן פרשת שקלים אודר אן פרשת
החודש· זאגט אן ניט מער פון ראש חודש אלז דען
אופן · אול ווען דען איין ברית מילה אך ווער· זאגט אן דען אופן
של ר"ח וזולת של ברית מילה· וכן ווען ר"ח אם שבת חנוכה
געפאלט· אול עס ווער איין ברית מילה אך· זאגט אן יוצר של
חנוכה· ואופן של ר"ח· וזולת של ברית מילה :

[יח] דער שמש אונ׳ דיא חיובים זאגן אן בעל סגן

חיובים איז דר שמש מחויב אן צו זאגן· דען בעל סגן·
ווער זיא זיין· אויב דר בעל סגן· וויל אייניק חולק
בכוד זיין· אול איינם פון דיא חיובים איין מספר אויף רופן פר
שביעי· אזוא קאן דר בעל סגן איין אנדרן במקומו אויף רופן נאך
שביעי· כדי דז זיין מספר דאך פול קריגט· אבר איין רעגירנדר
פרנס

פרנס דער איין חיוב איז · אז איהם דער בעל סגן זאם שלישי זאגן אויף רופֿין · אודר נאך דען אב"ד דקהלתינו · אול איין אלטר פרנס דערליט רעגירנד איז · שטיט ביד האלופים קצינים פרנסים יצ"ו · וועמ אן זיא אויף רופֿן זאלן · אול דער בעל סגן אוז צו פֿרירן זיין :

[יט] יום טוב אלט אן קיין חיובים

אם יום טוב אאלט אן לגמרי קיין חיוב · אפילו כיום טוב שחל להיות בשבת : אול אלי מתנת יד · אודר י"כ · דען איז דער אב"ד איין חיוב · אול אוז איין מספר אויף גירופֿין ווערין · אול דורך קיינס מוסיף זיין :

[כ] איין יונגר דארף בשבת ניט עולה בתורה זיין אנ' אך קיין הגבה נעאן

איין חתן דערקיין חיוב איז · אול דר בעל סגן וויל אים אויף רופֿין · דארף ער אים פֿאר קיין בעל בית אויף רופֿין · אם לא ער איז איין כהן אודר איין לוי · זונשטן אוז ער זיך לעזטן אויף גרופֿין ווערן · איין יונגר דארף אך ניט שבת צו אחרנט אויף גרופֿין ווערן · אונטר דיא שבעה קרואים אפילו לשביעי ואחרון אך ניט · אם לא ווען ער איין חיוב איז · אך דארף איין יונגר קיין הגבה נעמין אם לא ער איז איין חיוב :

[כא] דיא קדימה פֿון דיא חיובים

ווען שני כהנים אודר שני לוים · גלייכי חיובים זיין · דהיינו בעלי יולדת · או חתנים · או סנדק · זאלן זיא גורל שפילן · אבר ווען זיא ניט גלייך זיין · דהיינו איינר איז איין חתן · אול דר אנדרר בעל יולדת · או סנדק · זא איז חתן ביום חופתו · אודר בשבת שקודם החופה · קודם לכל · ובחור שנושא בתולה איז דוחה בחור שנושא אלמנה · נאך דעם חתן · האט דיא קדימה איין סנדק · נאך דעם סנדק · איז בר מצוה יונג · דר נאך איין יולדת · דר נאך איין חתן לאחר החופה · אול איין אלמן שהוא

הנהגת בית הכנסת

חתן · איז איין חיוב ביום חופתו · ובשבת שלאחר החופה · אבער שבת קודם החופה איז ער קיין חיוב · אול און זינגט מאך קיין כי אל שומרנו זיינט ווען · אל נעמט ער איין בתולה :

[כב] איין חיוב דער נדחה ווערט

דר זעלביגער חיוב דער נדחה ווערט האט דיא ברירה · אמג זיך דען זעלביגן שבת צו מנחה פאר איין חיוב אן זאגן · אודר ווארטן ביז דען אנדרן שבת · ובאם דען אנדרן שבת איין חיוב אויך זייא קומט · האט דר נייאר חיוב דיא קדימה · דהואיל דארחי אדחי · אז איין בר מצוה יונג דער נדחה ווערט · פר איין חתן · או סנדק · אמג ער זיין פרשה דאך לייאנן · אול קאן איין חיוב זיין צו מנחה · אול דיא חיובים דיא עולה לתורה זיין · דיא ספרים אין דר שול האבן · אונ גורל ווערפן וועלכט ספר דען זעלביגן שבת אוז גלייאנט ווערן :

[כג] · הפטרה דיא קיין יונג זאגן דארף

איין יונגר דארף קיין הפטרה זאגן · פון שבעה עשר בתמוז אן · ביז נאך שבת בראשית · וכן אן ג׳ רגלים · וכן ארבע פרשיות והפטרת יתרו · ושבת חול המועד · דארף אויך קיין יונגר זאגן · דהיינו איין יונגר דער ניט בר מצוה איז · אבער איין יונגר דער בר מצוה איז אמג אלי הפטרות זאגן · חוץ מימים נוראים דארף קיין פנוי ניט זאגן כפי תיקון הקהילה :

[כד] · דיא הפטרה דיא אן זאגט ווען צווייא סדרות ביחד גיאן

ווען צווייא סדרות ביחד גיאן · זאגט אן אלי צייט דיא הפטרה פון דיא אנדרי סדרה · אפילו ווען אחרי מות וקדושים ביחד גיאן · זאגט אן דאך דיא הפטרה · הלא כבני כושים · אול ווען נצבים וילך ביחד גיאן · זאגט אן דיא הפטרה שוש אשיש · אול ווען ר״ח אם שבת געפאלט · אפילו ר״ח אלול זאגט אן דיא הפטרה פון שבת ר״ח · חוץ ווען ר״ח אלול אם זונטאג געפאלט · זאגט אן ניט דיא הפטרה פון מחר חודש · רק דיא הפטרה פון דען זעלביגן סדרה :

כה הפטרה

[כה] הפטרה של שבת חנוכה ור"ח · אונ' ווען אין קדיש על ס"ת זאגט בחנוכה · ור"ח בחול

ווען ר"ח אם שבת חנוכה גפאלט · זאגט מן דיא הפטרה פון שבת חנוכה גאנץ אויס · אונ' דר נאך היבט מן אן הינטן אין דר הפטרה פון ר"ח דיא צווייא פסוקים · והיה מדי חדש בחדשו וגו' · אונ' ויצאו וראו וגו' · אונ' ווידר והיה מדי חדש בחדשו · אונ' ווען ר"ח בחול איז אין חנוכה אודר ח"ה פסח לייאגט מן ביידי ספרים · אונ' דר נאך זאגט מן קדיש · אונ' דען אז מן קדיש זאגט · בדארף מן דט אנדרה ספר ניט דר בייא צו ליגן על השלחן :

[כו] הפטרה של פרשת שקלים ור"ח · ופרשת החודש ור"ח

ווען ראש חודש אין פרשת שקלים אודר אין פרשת החודש גפאלט · זאגט מן ניט דיא הפטרה פון שבת ר"ח · דען דיא הפטרה פון דיא ארבע פרשיות קאן ניט נדחה ווערן :

[כז] הפטרת פרשת ויצא אונ' וישלח

דיא הפטרה פון פרשת ויצא · היבט זיך אן · ועמי תלואים למשובתי · אונ' מן זאגט ויברח יעקב דר צו · אונ' לאזט אויס בארץ תלאובות · אונ' דיא הפטרה פון וישלח היבט מן חזון עובדיה בי: גאנץ אויס :

[כח] הפטרה של שבת הגדול

ווען ערב פסח אין שבת הגדול גפאלט זאגט מן דיא הפטרה וערבה לה' מנחת יהודה · אונ' ווען ניט שבת הגדול ערב פסח איז · זאגט מן דיא הפטרה פון דיא סדרה :

[כט] הפטרת ט' באב גם תהילים במנחה

דיא הפטרה פון תשעה באב בשחרית זאגט מן ווידר נגון ·

הנהגת בית הכנסת

אם תשעה באב צו מנחה זאגט מן אום זעקס אויער תהלים אונ׳ שיר היחוד אונ׳ ליגט טלית אונ׳ תפילין אונ׳ אן לייאכט ויחל אונ׳ דר נאך תפלת המנחה אונ׳ זעלט אין נחם אונ׳ עננו · אונ׳ אז נאכטס איז׳ איז מן דיא לבנה מקדש :

[ל] הפטרה של שבת ח״ה סוכות ופסח

דער הפטרה פון שבת ח״ח של סוכות זאגט · אונ דר מפטיר אויש - לאזן דיא ברכה מקדש השבת וישראל והזמנים · אבר אם שבת ח״ה של פסח · לאזט ער אויך מקדש השבת:

[לא] על הכל זינגן אונ׳ חיוב ארץ ישראל מנדר זיין

אן מתנת יד · זינגט מן על הכל וגם שמחת תורה : אונ׳ דר עולה לתורה איז · ימן מתנת יד · אונ מנדר זיין לארץ ישראל . וויל מן זאגט בעבור שיתנו מתנת יד · אונ׳ נאך יום טוב · ווערט אין ארץ ישראל בוקס אויך גשטעלט · וואורין אידר איינר מחויב איז אין צו ווארפן: אה לאוי רגל וארבע פרשיות ושבת הגדול · זינגט מן אל נא · בהלבן דיא הינטרשטי טעג פון פסח :

[לב] דיא גוטי פרשיות דיא פר קויפט אונ ווערן

דין זיין דיא גוטי פרשיות דיא מן פר קויפט · אין תולדות ויתן לך · אין ויחי המלאך הגואל · אונ׳ לישועתך קויתי · אין בשלה ויסע ויבא ויט · אונ׳ דיא שירה · אין יתרו דיא עשרת הדברות · אין נשא ברכת כהנים · אין ואתחנן דיא עשרת הדברות :

[לג] צו נעילה ווען מן קדיש זאגט אחר התפלה

יום כפור צו נעילה · זאגט מן קדיש · נאך אבינו מלכנו · אונ׳ נאך דעם קדיש זאגט מן שמע ישראל · אונ׳ ה׳ הוא האלהים · ותוקעין תקיעה אחת · ואומרים והוא רחום בניגון של חול · ומבדילין על הכוס · ועל הנר · ואם הוא במוצאי שבת · מבדילין גם על הבשמים · ומקדשים הלבנה :

[לד] אליא ווען מן זאל אויש לאזן אדר זאגן

דיא ערשטי נאכט פון ראש חודש רופט מן אויש יעלה ויבא׳ אונ׳ דיא אנדרי נאכט פון ר״ח רופט מן ראש חודש: דיא ארבע תקופות רופט מן אויש וואש לייט זיא געפאלן; פורים אונ׳ חנוכה רופט מן אויש על הנסים: מוסף שמיני עצרת רופט מן אויש משיב הרוח ומוריד הגשם׳ מוסף יום ראשון של פסח רופט מן מכלכל חיים בחסד: דיא ערשטי נאכט פון דר שאלה צו מעריב רופט מן אויש ותן טל ומטר: ערב פסח בשחרית רופט מן אויש ווען מן אויף הערט חמץ צו עסן: ערב י״כ וערב תשעה באב בשחרית׳ רופט מן אויש וואש לייט מן זאל מפסיק זיין: תשעה באב שחל להיות בשבת רופט מן אויש דבר שבצנעה נוהג: דיא ערשטי נאכט ראש השנה רופט מן אויש וואש לייט מן דיא השכמה אן היבן זאל׳ וכן דרט מן אויכט פר הושענא רבה׳ וכן פר פורים אונ׳ פר תשעה באב׳ חוץ יום כפור רופט מן קיין השכמה אויש׳ רק מתחילין כשיעלה עמוד השחר: אך רופט מן אויש עירוב תבשילין: אויך טאג פר ערב ר״ח בשחרית׳ רופט מן אויש׳ דז מן במנחה ניט פר געסן זאל מקבל תענית צו זיין׳ אונ׳ ערב ר״ח בשחרית׳ רופט מן אויש וואש לייט מן י״כ קטן ווערט מן הייבן:

[לה] אליא ווען מן קיין צדקתך זאגט׳ אויך ווען מן ניט ביז נאכט פאסט

ערב ראש השנה וכן ערב ר״ח׳ פאסט מן ניט ביז נאכט׳ ווייל קיין תענית צבור איז: שבת שובה׳ וכן תשעה באב שחל להיות בשבת׳ זאגט מן קיין צדקתך׳ וכן אלי טעג דז מן דיא וואכין צו מנחה קיין תחנון זאגט׳ ווען זיא איין טאג אן שבת געפאלט זא זאגט מן שבת צו מנחה קיין צדקתך:

[לו] איין יעג ראהן ימים נוראים עולה בתורה זיין אונ׳ קיין מצוה האבן

ימים נוראים דהיינו ב׳ ראש השנה ושבת שובה דמגן קיין

הנהגת בית הכנסת

קיין יונגר ניט עולה לתורה זיין אם לא איין חתן קודם התתונה · אול אן שבת שובה · איז איין חיוב · בר מצוה יונג בזמנו · אול איין יונג דער איין סנדק איז · אך דאָרף ראש השנה · וי"כ · ושבת שובה · קיין יונג קיין מצוה נעמן · אפילו עץ חיים · וערב י"כ שחל להיות בערב שבת · זאגט אן אין סליחות · קיין אל רחום שמך · וייל אן עט בערבית זאגן ווערט לו כל נדרי · אבר אבינו מלכנו זאגט אן יום בשחרית · וייל אן עט בערבית ניט זאגט :

[לז] שבת לו מנחה ווילאן אן היבט בב"ה

שבת לו מנחה · היבט אן אלי זאל איין שעה פֿרימר אן לו מורין · אלז אן מנחה אין דיא וואלין אן היבט · חוץ ווען אן שבת אאכט אוס המלבר זיבן · אדר אום זיבן אזיער · היבט אן דאך שבת לו מנחה אן מתפלל לו זיין · אום פֿינף אזיער · וכן אם ווינטר · ווען אן מנחה אין דיא וואלין אן היבט אום הלבר פֿיר · היבט אן דאך שבת לו מנחה אן לו דרייא אזיער : אול ווען איין דרשה ווער לו מנחה אם שבת · איז אן דאך מתפלל מנחה אויף זיין גיזעלטי לייט · אול אן דרשת קודם זמן מנחה :

[לח] שיר המעלות ופרקים ויען אן היבט לו זאגן

ברכי נפשי ושיר המעלות · היבט אן אן לו זאגן אם שבת בראשית · ביז שבת הגדול · אול דען הערט אן אוין · אול אן זאגט קיין קדיש ניט נאך ברכי נפשי · אול דיא פרקים היבט אן אן שבת נאך פסח · אול אן זאגט אלי שבת איין פרק ביז ר"ח אלול · אול אן זאגט קדיש יתום דרויף · אול ערב תשעה באב · ומ' באב שחל להיות בשבת · וכן חג השבועות בשבת זאגט אן קיין פרקים ניט :

[לט] אבילים ווילא זיך אויף דיא ראל טטאָן

ווען קדישים בבית הכנסת · זיינן וויר זיך אזוא נוהג · איטלכר אבל דר חזקת הקהילה האט · וכן מלמד · אודר איין משרת · בייא איין בעל הבית · האט אך דען דין פֿון בעל בית · אוזן זיך אלי אויף דיא ראל טרייבן כנהוג · דהיינו איטלכר אין זיין

טאָג

שאָל • אזו ער אין גיט • אודר זיין פֿאטר אין געוועזן איז • אבר קדיש וברכו • ולמנצח • זאגט קיין מלמד • אודר משרת • ואורח ותושב • דער ניט חזקת הקהילה האט :

[מ] אבל בתוך השבעה אונ׳ לויפֿנדי שבעה אונ׳ יאָר צייטן

איין אבל בתוך השבעה • האט אלי דיא קדישים אין זיין שאָל • אונ׳ איז אלי אבילים דוחה • אפילו יאָר צייטן • דיא אין דר זעלביגן שאָל גיאן • אבר איין לויפֿנדי שבעה • איז דוחה אלי אבילים אבר קיין יאָר צייטן • אזו אז איין איטליכר יאָר צייט איין קדיש צו זאגן • חוץ קדיש וברכו • ולמנצח • געבירן דען יאָר צייט או אבלי • איין שבעה איז דוחה דען לויפֿנדי שבעה • רק קדיש אחד אזו ער דען זעלביגן שבת אן דען לויפֿנדי שבעה צו זאגן • וכן פורים • ותשעה באב • אז דען זאגט דר אבל שאָן גין • איז דער דין אך אזו :

[מא] אבל דעם זיין שבעה אויס זיין

איין אבל • דעם זיין שבעה אויס זיינן • האט דז ערשטי מאל אלי קדישים • דהיינו פֿון איטליכן איינס • איין קדיש יתום • אונ׳ קדיש וברכו • אונ׳ למנצח קאן אבר דיא יאָר צייטן ניט דוחה זיין • רק דיא יאָר צייטן גיאן פֿאר • אבר ער פֿאר לירט דאך זיין קדישים ניט כנ״ל • אונ׳ ווייטר אז דיא ראל גפֿאלגט ווערן :

[מב] יאָר צייטן אונ׳ גורל ווארפֿן ודין של אורח יאָר צייט

יאָר צייטן • אוזן ווערפֿן גורל אום קדיש • חוץ אב״ד • זאגט דען ערשטן קדיש אָנדר גורל • אבר אום קדיש וברכו • או למנצח אוז אב״ד ג״כ שפילן גורל • איין מלמד • אודר משרת • אורח • ותושב • דר אין דיא זעלביגי שאָל גיט • שפילט אויך מיט אום קדיש יתום • אונ׳ אן גיבט אים איין קדיש • ווען איבר שיסט • זונסטן אוז גין אין דיא אנדרי שאָן קדיש זאגן • אונ׳ דיא בעליבתים ברויפֿן ניט צו רעכנין • קדיש וברכו • ולמנצח • בדי דז איבר שיסן זאל • רק הנזכר ווערט גוויינט קדיש יתום : אונ׳ איין מוהל

זאגט

הנהגת בית הכנסת

זאגט למנצח ובא לציון איז דוחה אלי אבילים · אפילו יאר צייטן :

[מג] ווען אבר יאר צייטן אז קדישים זיין

ווען זאל פיל יאר צייטן זיין · דז ניט איטליכר איין קדיש יתום קריגן קאן זא ווערט קדיש וברכו אונ' למנצח · אך איטליכר פר איין קדיש גרעכנט אונ' אז על פי הגורל גזאגט ווערן · ובאם דאך ווער יאר צייטן ווערן · דש אפילו קדיש וברכו ולמנצח · אויך איטליכר איינם איין קדיש קאן קומן · אזא אזן דיא זעלביגי דיא פר-טפילט האבן · אן דיא אנדרי טולין גין איין קדיש זאגן אונ' דאש אז זיא צו גזאגט ווערן · ובן להיפך ווען זעלכש אין אנדרי טולין גבירט · אזא זיא כב"הכ הגדולה גם כן קאן · אונ' דיא יאר צייטן אין דיא זעלביגי טול אזן אים דיא יאר צייטן טפילן :

[מד] אבל בתוך שבעה ואבל משמועה קרובה אונ' לפני שבעה

אין אבל אין דר שבעה · אונ' אבל אין דר שבעה משמועה קרובה · וועלכי טון ז' ימים משמת המת פר בייא זיין · אז האט דר אבל משמועה קרובה · ניט אבר אז איין קדיש · אונ' דיא אנדרי קדישים · גבירן טאנדרן רעכט, אבל שבעה · אבר ער איז דאך דוחה אלי אבילים · אונ' נון איין יאר צייט אז ער איין קדיש צו זאגן · ומכל שכן אן איין לפני שבעה ובאם אזא פיל יאר צייטן זיין זעלטן · דז קיין קדיש פר דעם אבל משמועה קרובה איבר בלייבט · אזא גבירט אים איין קדיש קודם אלי יאר צייטן · והשאר קדישים זאגן · יאר צייטן על פי הגורל · אבר ווען דער אבל משמועה קרובה אויז · איבר נאך דיא ז' ימים משמת המת חויט זיין · איז ער גלייך איין רעכטר אבל תוך ז' · אונ' האט אלי קדישים · אונ' ווען זיין ז' אום שבת אויז זיין · דער זאגט קדיש פרייטג צו נכט · אונ' שבת צו מארגן תהילים קדיש · אונ' ווען קיין יאר צייטן זיין · האט ער אלי קדישים · אבר ווען יאר צייטן זיין · אז ער דיא אנדרי קדישים אן דיא יאר צייטן צו לאזן · אונ' קדיש אויף פרקים זאגט ער ניט צו מנחה · ווייל זיין שבעה אויז זיין :

מה יאר

[מה] יאהר צייט דער נדחה ווערט מפני שבעה

ווען איין יאהר צייט זעלט אן שבת זיין· אונ נדחה ווערן מפני שבעה· אזוא גבירט דען זעלביגן יאהר צייט קדיש עלינו אן מוצאי שבת· ובאם דען זעלביגן מוצאי שבת· ג"כ יאהר צייט זיין·, ווען דא גנוגן קדישים זיין פֿר דיא יאהר צייטן· בלאו קדיש יתום של מוצאי שבת· איז דר יאהר צייט מן שבת· קודם· ובאם איטליכר יאהר צייט· ניט איין קדיש קריגן קאן· בלא הקדיש פֿון מוצאי שבת· זא קריגט דר יאהר צייט פֿון שבת קיין קדיש· דהואיל דאדחי אדחי· אונ קדיש וברכו ולמנצח· ווערט ניט גרעכנט:

[מו] יאהר צייט דער דז אובנט ניט איין גורל געוועזן איז

איין יאהר צייט·דער דז אובנט ניט טאן געוועזן איז· מכח אונס· אודר ניט כאן בעיר געוועזן אונ נים איט אין גורל געוועזן· אונ קומט דעם אנדרן אמרגן טאן· אזוי אלי יאהר צייטן מחדש גורל איט אים ווארפֿן· אונ איר ערשטר גורל נית ניקט· חוץ דער שון קדיש גזאגט האט· דיזש איזט געווינט אויך דר חזקת הקהלה האט:

[מז] אבל בעל הבית בקהלתינו שדר הוץ לקהלתנו

איין אבל דער בעל בית בקהלתינו איז· אונ וואוינט חוץ לקהלתינו· אונ קומט לכאן· אזוא האלט דיא רחל פֿון דיא קדישים אן אים· אונ אחר זאגן פֿון איטליכן קדיש איין· אבר קאן קיין יאהר צייט דוחה זיין· מכל שכן קיין שבעה· ובאם ער קדישים כנ"ל גזאגט העט· אונ לענגר כאן בקהלתינו זעלט בלייבן· אודר ליהט אוועק אונ קומט בקרב ימים ווידר· קאן ער קיין קדיש ניט זאגן· ביז דיא רחל של אבילים ווידר אן איך האלט· וכן קדיש וברכו· אונ למנצח· אך אזוא:

[מח] אורח דער יאהר צייט האט

איין אורח· דער יאהר צייט האט· גבירט איין קדיש כנזכר לעיל

הנהגת בית הכנסת

לעיל׳ דהיינו אין דר זעלביגי שול וואו ער איין מקום מיוחד האט · זיצטן אונ אין דריטי שול קדיש זאגן · ובאם אין הב״הכ השלישי זאל פיל יאר לייטן ווערן׳ דז דר אורח ניט זאגן קענט · אונ אן איק אין דר צווייטי שול קדיש צו זאגן · וכן ווען ער אין דיא צווייטי שול זיצט און האט ניט קענן קדיש זאגן׳ אונ אן איק אין דיא דריטי שול או גרוטה שול צו זאגן : דער קדיש דרבנן זאגן וויל אונ לכל הפחות רוב המנין זיין׳ דיא צו הערין דען שיעור צערכן זיצטן איז ער מוציא שם שמים לבטלה ח״ו :

[מט] אבל אורח געהערט איין קדיש

איין אורח דא איין אבל איז · האט אלי שלשים יום איין קדיש יתום · אין איטליכה שול פון דיא דרייא שולן · רק קיין יאר צייט קאן ער ניט דוחה זיין · איין אורח אין דיא שבעה · האט אלי קדישים · אפילו איז דוחה יאר צייטן · ומכל שכן אבילים · ווען ער איין מקום בב״הכ האט · זיצטן אונ בב״הכ אחרת געהן קדיש זאגן · אבר ווען בעל בית ג״כ אבל תוך שבעה ווער · האט דער אורח שבעה ניט מער אלז איין קדיש :

[נ] יום טוב דער דיא שבעה איבר זיך נעמט

יום טוב דער דיא שבעה איבר זיך נעמט · האט דער אבל תוך שבעה ימים דען ערשטן טאג אז ער שוין קוים אלי קדישים כדין שבעה · אבל דיא אנדרי טעג י״ט בתוך שבעה ימים · האט ער דען דין פון איין לאפיגדי שבעה · אבל ווען דען איין אונן אך ווער שוין · איז ער אויט דען שבעה דען ערשטן טאג גלייך איין קדישים · אבר דיא אנדרי טעג פון דען שבעה · האט דער אונן אלי קדישים · רק קדיש אחד אונ ער דען שבעה צו לאזן · איין מת דז נקבר ווערט בתוך המועד דז שבעה האלטן אונ נאך י״ט · האט דער אבל דען ערשטן טאג בתוך המועד אלי קדישים : אבל דיא אנדרי טעג גלייך דען לאפיגדי שבעה אבל ווען ער שבת נאך י״ט בתוך שבעה שלו שוין קומט ווען דיא רעכטי ימים נאך ניט אויס זיין׳ האט ער דען זעלביגן שבת דען דין פון איין לויפגדי שבעה · ווען אבר דיא שבעה ימים אויס זיין האט ער נאר איין קדיש דען זעלביגן שבת :

דער

[נא] דער איין יתום מגדל איז אויך קדיש זאגן

איינר דער נפטר ווערט בלא בן זכר · אונ' האט איין יתום בתוך ביתו מגדל געווען · אודר האט איין אייניקלי דעם ער גשטעלט האט קדיש נאך איהם צו זאגן · אזו איז אן דיא זעלביגן קדיש אין דר דריטי טייל צו זאגן · דהיינו ווען איין אנדרר אבל נוייא קדישים זאגט · גבידט מאן איין קדיש :

[נב] מי שמתו מוטל לפניו

מי שמתו מוטל לפניו · בשבת ויום טוב · האט דען דין פון אלי קדישים גלייך איין שבעה · אונ' ווען איין אבל בתוך שבעה איז דא איז איט איהם גלייך · אבר אין דיא וואכין · דארף קיין אונן קדיש זאגן · אפילו איין קטן אויך ניט :

[ג"ן] דער אויף הערט קדיש צו זאגן

איינר דער אויף הערט קדיש צו זאגן · דער האט אלי קדישים · אונ' איז דוחה אלי אבילים · חוץ יאר צייט ומכל שכן שבעה קאן ער ניט דוחה זיין : ה' ישמרנו ויאריך ימינו עד ביאת · גואלנו אמן :

[עד"ן] איין ברית מילה דיא ניט אין שול גיוירשט ווערט

ווען איין ברית מילה איז · אונ' דיא קינד קענט ניט גיטראגט ווערן אין דיא שול · מחמת אונס · אונ' קוואטר אונ' מוהל · אונ' בעל ברית · זיינן אין דר שול · אזו זאגט דער קוואטר · אונ' מוהל · ובעל ברית בנהוג · אונ' אן זאגט קיין תחנון · אונ' דר קוואטר איז איין חיוב · אונ' דיא מילה פרוכת אוז הענגן · אונ' דיא ברית מילה. קערץ אוז ברענין · אונ' ווי באלד אז אן אשרי ובא לציון אן היבט · גיט דר קוואטר אונ' מוהל · אים דיא זעלביגי ציט בבית שנימול הילד ושם יקיימו את הברית · בשמחה ובלב טוב :

סליק סליק סליק

סימנים

א ווען מן תהילים זאגט פֿאר ארון עולם · אויך
פֿון מאן פירן

ב וויא מן פסוקי דזמרה אויך הכל יודוך זאגט

ג לג בעומר וחמשה עשר זאגט מן קיין תחנון

ד וויא מן זיך נוהג איז תענית צבור · אונ' מיין
קוואטרן אונ דש קינד ברענגן פֿאר שיר היחוד
אין בית הכנסת

ה וואש זייט מן תהלים זאגט בבית הכנסת

ו ווען איין אבל איז למנצח זאגן אויך ווען מן
קיין למנצח זאגט

ז ווען מן אל ארך אפים זאגט אודר ניט

ח ווען מן תפלת המנחה בגינט כי אטנה

ט וויא מן זיך נוהג איז מיט דיהל ווען מן גוזר תענית איז

י ווען מן מקבל שבת איז אונ' ווי שבת מערבית זאגט

יא ווי מן ערב שבת חנוכה · ליכט צינט בב"הכ ·
גם מוצאי שבת דיא מגילה לייאנט

יב פסח שחל להיות בשבת

יג ווען מן קיין במה מדליקין זאגט

וויא

יד וויא אן ספירת עומר אין דר שול זאגט

טו ווען אן שבת בשחרית אן היבט בבית הכנסת

טז ווען אן צווייא יוצרות צו זאגן האט וויא אן זיך נוהג איז

יז פרשת שקלים ור"ח · או פרשת החדש

ור"ח · שבת ר"ח וחנוכה

יח דער טאט אונ דיא חיובים זאגן אן בעל סגן

יט יום טוב זאגט אן קיין חיובים

כ איין יונגר ווערן בטבת ניט עולה בתורה זיין

אונ' אך קיין הגבה נעאן

כא דיא קדימה פון דיא חיובים

כב איין חיוב דער נדחה ווערט

כג הפטרה דיא קיין יונג זאגן דארף

כד דיא הפטרה דיא אן זאגט ווען צווייא סדרות

ביחד גיאן

כה הפטרה של שבת חנוכה ור"ח · אונ' ווען אן

קדיש על ס"ת זאגט בחנוכה ור"ח בחול

כו הפטרה של פרשת שקלים ור"ח · ופרשת

החודש ור"ח

כז הפטרת

סימנים

כז הפטרת פרשת ויצא אונ' וישלח

כח הפטרה של שבת הגדול

כט הפטרת ט' באב גם תהילים במנחה

ל הפטרה של שבת ח"ה סוכות ופסח

לא על הכל זינגן אונ' חיוב ארץ ישראל מגדר זיין

לב דיא גוטי פרשיות דיא פֿר קויפֿט אוזן ווערן

לג צו נעילה ווען מן קדיש זאגט אחר התפלה

לד אלש וואש מן אין שול אויש רופֿן מוז

לה אוי אלז ווען מן קיין צדקתך זאגט · אויך ווען מן
ניט ביז נאכט פֿאשט

לו קיין יונג דארף ימים נוראים עולה בתורה
זיין אונ' קיין מצוה האבן

לז שבת צו מנחה ווילן מן היבט ככ"ה

לח שיר המעלות ופרקים ווען מן היבט צו זאגן

לט אבילים וויא זיך אין דיא דאל שטעלן

מ אבל דעם זיין שבעה אויש זיין

מא אבל בתוך השבעה אונ' לפֿני שבעה
אונ' יאר צייטן

מב יאר

מב יאר צייטן אונן גורל ווארפן ודין של אורח יאר צייט

מג ווען מער יאר צייטן אז קדישים זיינן

מד אבל בתוך שבעה ואבל משמועה קרובה
אונ׳ לפני שבעה

מה יאר צייט דער נדחה ווערט מפני שבעה

מו יאר צייט דער דז אובנט ניט אין גורל געווען איז

מז אבל בעל הבית בקהלתינו שדר חוץ
לקהלתינו

מח אורח דער יאר צייט האט

מט אבל אורח גהערט איין קדיש

נ יום טוב דער דיא שבעה איבר זיך נעמט

נא דער איין יתום מגדל איז אויב קדיש אנג זאגן

נב מי שמתו מוטל לפניו

נג דער איין הערט קדיש צו זאגן

נד איין ברית מילה דז ניט אין שול גימאכט ווערט

יעקב פרוסט ב״ץ

אהל יוסף יצחק
U.S.A.

הנהגה ווען איינר זעלט על פי אונס שפעט שולן קומן

אחר ברוך שאמר׳ אונ׳ ער העט דען ניט צייט זונן ער זעלט וועלן מתפלל זיין מן אדון עולם׳ מיט קהל גלייך קריאת שמע ושמנה עשרה מתפלל צו זיין׳ אזו זאל אמן ערשטליך טלית ותפילין לייגן אונ׳ תכף ברוך שאמר אן היבן׳ אונ׳ ווען דער חזן שוכט ווייטר הלט׳ אז ער דאך ניט קענט דער גלייכן מיט קהל קריאת שמע ושמונה עשרה מתפלל צו זיין אזו זאל ער זאגן מן ברוך שאמר עד ולא יעיר כל חמתו קודם מזמור לתודה׳ אונ׳ אן אנפאנגן ה׳ הושיעה המלך יעננו ביום קראנו׳ אשרי יושבי ביתך וכו׳ אונ׳ ווען איינר נאך שפעטר קומן קעם אזו זאל ער נאר בגינן ברוך שאמר עד מלך מהולל בתושבחות׳ אונ׳ אשרי יושבי ביתך׳ אונ׳ הללויה הללו את ה׳ מן השמים׳ אונ׳ הללו אל בקדשו וכו׳׳ אונ׳ ווען איינר נאך שפעטר קעם אז ער מיט דעם אך קיין צייט העט אויס איז דעם חזן גלייך מתפלל צו זיין קריאת שמע ושמנה עשרה׳ זאל ער נאר זאגן ברוך שאמר עד בתשבחות׳ אונ׳ הללו אל בקדשו׳ וישתבח וכו׳׳ קעם ער אבר שון אז דער חזן שוכט ישתבח אנ ברכו׳ או יוצר אור זאגט׳ אזו זאל ער ניט ישתבח זאגן׳ נייארט תכף מיט קהל אן אנפאנגן יוצר אור׳ עד גמירא׳ דען ישתבח איז איין סוף ברכה מן פסוקי דזמרה׳ אונ׳ ווען דער חזן הויך שמונה עשרה זאגט׳ זאל ער ניט אן פארן בגינן מתפלל צו זיין׳ נייערט זאל ערשט אמן זאגן אויף ברכות שמונה עשרה׳ אונ׳ ווען ער דען מיט קהל ווייטר מתפלל שוין האט גוועזין עד אחר עלינו׳ דען זאל ער בגינן מתפלל צו זיין׳ מן אדון עולם עד ישתבח׳ חוץ ברוך שאמר זאל ער אזו אויך ניט זאגן אז ישתבח אך ניט׳ דער כלל וואי׳ דז עס איין גרוסה מצוה איז מיט קהל מתפלל צו זיין׳ קריאת שמע ושמנה עשרה׳ אז וויא אך איין מצוה מן המובחר איז׳ ניט צו רידן בשעת התפלה וקדיש וברכו ומגן אבות:

ליובאוויטש
U.S.A.